

De Vlinderstichting in 2009

- projecten
- organisatie
- publicaties

Een overzicht van projecten die De Vlinderstichting in 2009 heeft uitgevoerd. Alle beschreven projecten zijn mede mogelijk gemaakt door de steun van overheden, bedrijven en/of particulieren.

Begrazing Esperloop: onderzoek naar de effecten voor de gewone bronlibel

De Esperloop bij Bakel herbergt een geïsoleerde populatie van de zeer zeldzame gewone bronlibel. Het omliggende natuurgebied wordt momenteel begraasd door Schotse Hooglanders. Omdat de effecten van de begrazing op de habitatkwaliteit van de gewone bronlibel onvoldoende bekend zijn is hier, met financiering van de Provincie Noord-Brabant, een inventarisatie van gemaakt.

Lichtonderzoek Philips

De publieke en private ruimte wordt in toenemende mate verlicht. De golf lengtes die daarvoor worden gebruikt blijken op veel soortgroepen, waaronder nachtvinders, sterk verstorend te werken. De ontwikkeling van lampen met een golf lengte die minder verstorend werkt, kan grote positieve gevolgen hebben voor de natuur. In deze pilotstudie, mede mogelijk gemaakt door Philips, zijn lampen met een wisselende golf lengte gemonteerd in lichtvallen voor nachtvinders.

Eikenhakhoutbrigades fase 2

De tweede fase van het project Eikenhakhoutbrigades moet ertoe leiden dat eikenhakhoutbrigades van start gaan op tien verschillende locaties. Deze locaties zijn in de eerste fase geselecteerd onder andere op basis van doelsoorten. In samenwerking met RAVON, EIS-Nederland en FLORON is afgelopen jaar gewerkt aan de realisatie van de hakhoutbrigades en de bijhorende ondersteuning. Kijk voor meer informatie over de brigades op www.hakhout.info.

Vlinder mee! Tuinvlindertelling in Nederland en Vlaanderen

Voor het eerst in Nederland: een nationale tuinvlindertelling. Dit project werd mede mogelijk gemaakt door het Prins Bernard Cultuurfonds. Op 1 en 2 augustus gingen duizenden mensen op zoek naar vlinders in hun tuin. In totaal werd in 1658 tuinen geteld. Met meer dan 10.000 getelde exemplaren was de distelvlinder de absolute winnaar.

Landelijk meetnet libellen

Voor libellen was 2009 een goed jaar. 22 soorten, waaronder 9 soorten van de Rode Lijst, laten een vooruitgang zien. 14 soorten gaan achteruit en 8 soorten blijven stabiel. Met name de situatie rond de speerwaterjuffer en de groene glazenmaker blijft zorgwekkend; ook in 2009 lieten deze zeldzame soorten een sterke afname zien. In 2009 kon voor het eerst een significante trend worden berekend voor de gaffellibel. Deze zeldzame soort van de Europese Habitatrichtlijn blijkt het de laatste jaren goed te doen.

Realisatie generieke NDFF-invoerportalen

De ontwikkeling van de Nationale Databank Flora en Fauna is een continu proces. In 2009 is vanuit De Vlinderstichting met name gewerkt aan het verder ontwikkelen van de invoerportalen. Met subsidie van de Gegevensautoriteit Natuur is binnen het project het systeem verder uitgebouwd en verbeterd, zodat het de komende jaren als toegangspoort voor de NDFF kan functioneren.

20 jaar Landelijk Meetnet Vlinders

Het Landelijk Meetnet Vlinders vierde in 2009 zijn 20e verjaardag. In die tijd hebben de tellers bijna twee keer de wereld rond geteld! Geen geringe prestatie. De soortenrijkste routes liggen in het oosten en zuiden van ons land en in de duinen. Talrijkste vlinder in 2009 was weer het bruin zand-oogje. De distelvlinder haalde een mooie tweede plaats met meer dan 25.000 exemplaren. Maar ook soorten als het koevinkje waren talrijk. En de heivlinder kwam eindelijk weer eens in de toptien. Het gemiddeld aantal vlinders op een algemene route lag flink hoger dan vorig jaar. Maar we zitten toch nog duidelijk onder de aantallen uit jaren als 1995. Wel lijkt de dalende trend wat gebroken.

Groene glazenmaker in de Reeuwijkse polder

Het voorkomen van de groene glazenmaker in de Reeuwijkse Polder was recentelijk nog niet vastgesteld. Omdat vrijwilligers van de KNNV waarnemingen hadden gedaan, zag De Vlinderstichting aanleiding om een veldbezoek te brengen aan de betreffende deelgebieden. Van de drie deelgebieden is in één deelgebied het voorkomen van de groene glazenmaker bevestigd. Gezien de niet optimale status van de krabben-scheersloten zullen er maatregelen getroffen moeten worden om de groene glazenmaker te kunnen beschermen. Een van deze maatregelen is het verlagen van het peil van het oppervlaktewater.

Nationale NachtvlindeNacht

De vijfde editie van de Nationale NachtvlindeNacht werd gehouden op vrijdag 28 augustus. In totaal zijn 3320 waarnemingen ontvangen van ruim 100 locaties. Deze waarnemingen hadden betrekking op maar liefst 281 uurhokken. In niet minder dan 225 gevallen betekende een waarneming dat een soort voor het eerst in een uurhok werd gezien. Het aantal soorten dat is waargenomen bedroeg 336, waarvan 97 tot de groep van de microvlinders behoorden. Een opvallende en verheugende trend is dat voor veel waarnemers de grens tussen micro's en macro's begint te vervagen!

Monitoring pimpernelblauwtjes en waardmieren in Noord-Brabant

De ontwikkeling van de pimpernelblauwtjes, hun waardplanten en hun waardmieren wordt jaarlijks in en rond de Moerputten bijgehouden. In 2009 zijn 1879 blauwtjes op de Bijenwei geteld en 950 blauwtjes zijn gemerkt. In 2009 hebben veel meer pimpernelblauwtjes gevlogen dan ooit: ruim 2000 volgens de monitoringroute en bijna 4000 volgens het merken en terugvangen van vlinders. In de Moerputten heeft zich een tweede populatie ontwikkeld. Buiten de Moerputten zijn de vlinders bij het Limietpad en de Ruidigerdreef gezien.

Herstelmaatregelen voor urgent bedreigde insecten

In opdracht van het Ministerie van LNV is uitgezocht welke van de typische insecten van de Europese Habitattypen acuut bedreigd zijn in Nederland. Zo kunnen op korte termijn maatregelen worden getroffen om populaties van deze soorten duurzaam te behouden. In het project 'Herstelmaatregelen voor urgent bedreigde typische insecten' wordt advies gegeven voor maatregelen die moeten leiden tot een duurzaam behoud van de betreffende insectensoorten. Naast de acht eerder geselecteerde soorten, zijn daar twee libellensoorten aan toegevoegd.

Update beheerkaarten eikenprocessierups

In 2005 is de leidraad beheersing eikenprocessierups verschenen. In deze leidraad wordt een algemene richtlijn voor de bestrijding van de eikenprocessierups gegeven. Gezien de verspreiding van de eikenprocessierups is het belangrijk om nieuwe kaarten samen te stellen voor de provincies Limburg, Noord-Brabant, Zeeland, Gelderland, Utrecht, Noord-Holland, Overijssel en wellicht ook voor Drenthe en andere noordelijke provincies. De kaarten zijn te vinden op www.vlinderstichting.nl.

Grote vuurvliinder in Overijssel

De populatie grote vuurvliinder in de Kop van Overijssel neemt een bijzondere plaats in: het is een Europees beschermde soort, die bovendien buiten deze regio verder nergens voorkomt. Dat betekent dat er bij het beheer van deze gebieden extra aandacht nodig is voor deze soort. Dit project geeft hier, met subsidie van de Provincie Overijssel, vorm aan via samenwerking tussen De Vlinderstichting, in het gebied werkzame vrijwilligers en de beide terreinbeheerders Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten.

Actieplan pimpernelblauwtjes

Dit plan vormt de basis voor het beheer van pimpernelblauwtjes zoals vermeld in het beheerplan van de Natura 2000-gebieden waarin de pimpernelblauwtjes voorkomen. Het actieplan draagt bij aan de ontwikkeling van een populatienetwerk van 8000 pimpernelblauwtjes en 2000 donker pimpernelblauwtjes.

Vlinderen op het Pieterpad

De tweede editie van het vlinderwandelweekend leverde veel meer waarnemingen op dan vorig jaar. Dat kwam mede door het mooie weer tijdens het weekend. Er werden meer dan 7607 vlinders gemeld (tegenover 4200 in 2008). In totaal deden 375 mensen mee.

Vlinder- en libellenreservaten

In 2009 zijn er voorbereidingen getroffen om te komen tot een aantal vlinder- en libellenreservaten. Deze zijn bedoeld om als voorbeeld te dienen voor andere gebieden en om de beheerders ervan een steuntje in de rug te geven. De vlinders en libellen zullen daarvan profiteren. Er hebben gesprekken plaatsgevonden met de beheerders en de terreinen zijn bezocht. In 2010 zullen in totaal vier reservaten worden ingesteld. Zo zal in Limburg een libellen- en een vlinderreservaat komen, in Drenthe een vlinderreservaat en in Zuid-Holland één gecombineerd libellen- en vlinderreservaat.

Nachtzwaluwonderzoek 2009

Hoe kan het dat de nachtzwaluw in aantal toeneemt terwijl nachtvlinders juist achteruitgaan? Dat is in samenwerking met SOVON in 2009 onderzocht. Eigenlijk maakt het de nachtzwaluw niet veel uit wat hij eet, als er maar veel nachtvlinders zijn. Het lijkt er dus op dat de nachtvlinderfauna van de heidevelden verarmt, maar dat de soorten nachtvlinders die zich wel kunnen handhaven het goed doen. In 2010 krijgt dit onderzoek een vervolg.

Organisatie validatie NDFF

Voor de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) is een landelijk netwerk van soortexperts noodzakelijk om handmatige validatie zo uniform mogelijk uit te voeren en de vereiste kwaliteitsborging van de NDFF vast te leggen. Met financiering van de Gegevensautoriteit Natuur ligt de projectleiding bij De Vlinderstichting. Per soortgroep zal een validatieteam worden opgericht. Zo'n team bestaat uit soortexperts en een onafhankelijke beoordelingscommissie, die worden samengesteld in samenwerking met Waarneming.nl.

Nieuwe website

De informatie over vlinders, libellen en De Vlinderstichting op www.vlinderstichting.nl zit sinds november 2009 in een nieuw jasje. Het hele jaar is hier door verschillende medewerkers aan gewerkt. Het uiterlijk en de inhoud van de website zijn flink onder handen genomen. Naast de vertrouwde rubrieken zoals het nieuws en waarnemingen doorgeven, zijn er ook een aantal nieuwe items. Kijk bijvoorbeeld eens bij de soort van de week, of de winkel. Graag horen wij uw mening over de site. Wat is er goed, en wat juist niet? Heeft u kunnen vinden wat u zocht? Alle vragen, opmerkingen en suggesties zijn welkom!

Waarnemingen en donateurs

Ook in 2009 kregen wij van onze waarnemers weer duizenden waarnemingen binnen. Deze waarnemingen zijn onmisbaar voor De Vlinderstichting: ze zorgen voor een goed beeld van de verspreiding en de trend in voorkomen van soorten. Er werden 730 routes gelopen voor de vlindermeetnetten en 420 voor de libellenmeetnetten. En het jaar 2009 was een recordjaar wat betreft de donateurs: in september waren het er 5693! De Vlinderstichting dankt alle donateurs en waarnemers hartelijk voor hun inzet in 2009.

De medewerkers van De Vlinderstichting in Wageningen. Eind 2009 had de stichting 33 medewerkers in vaste of tijdelijke dienst. Daarnaast werkten er 8 mensen als vrijwilliger, waarvan 5 bij de vlinderweek.

Financiën

De Vlinderstichting is een ideële stichting die inkomsten verwerft uit donaties, giften en legaten en uit het uitvoeren van projecten. De donatiegelden, giften en legaten worden onder andere ingezet voor het maken en versturen van het tijdschrift *Vlinders* en voor het coördineren, controleren en beheren van waarnemingen aan de verspreiding van soorten. Tevens wordt hiermee geïnvesteerd in het zodanig beïnvloeden van beleid en beheer dat de leefomstandigheden voor vlinders en libellen duurzaam worden verbeterd. De jaarrekening van 2009 is bij het ter perse gaan van dit jaarverslag nog niet definitief. Na goedkeuring door de Raad van Toezicht wordt de jaarrekening gepubliceerd op www.vlinderstichting.nl.

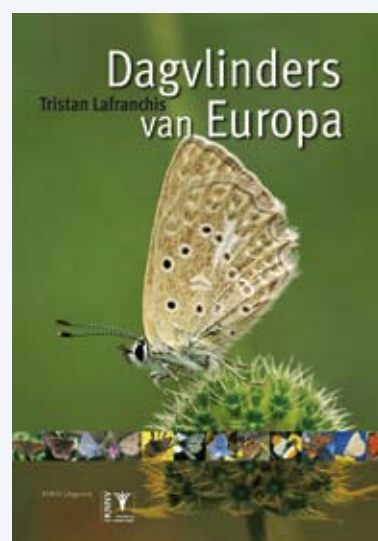
Dvd Dagvlinders

Ruim vijf jaar is Annette van Berkel op pad geweest om alle vlinders in Nederland en Vlaanderen in hun leefomgeving op film te zetten. Alle aspecten komen aan de orde, waaronder de gedaanteverwisseling of metamorfose. Daarnaast zijn er films over vier belangrijke landschappen (bos, heide en velden, grasland en de duinen) met de vlinders die zich daar thuis voelen. Via het menu kunt u alle dagvlinders van Nederland en Vlaanderen ook apart bekijken. Het commentaar op de films is ingesproken door Boudewijn de Groot en Eva Zeijlstra.

Beknopte nachtvlinderdids

Deze uitgave is de praktische, beknopte weergave van het standaardwerk *Nachtvlinders*, de veldgids met alle in Nederland en België voorkomende soorten van Paul Waring en Martin Townsend. De platen zijn hetzelfde gebleven, maar de teksten zijn ingekort. Deze veldgids is daardoor een stuk dunner dan de 'echte' nachtvlinderdids en voorzien van een handige plastic omslag: een handig buitenexemplaar dus.

Europese dagvlinderdids

Een Nederlandse vertaling, door medewerkers van De Vlinderstichting, van de herziene Franstalige uitgave uit 2007 van de oorspronkelijke Engelstalige veldgids van Tristan Lafranchis uit 2004. Om Nederlanders een houvast te bieden aan de grote diversiteit aan dagvlinders is de gids in het Nederlands uitgebracht. Deze fotogids biedt een uniek overzicht van alle Europese dagvlinders. Eenvoudige determinatiesleutels en meer dan 1400 kleurenfoto's van vlinders in hun natuurlijke omgeving maken het mogelijk om alle 450 soorten in het veld op naam te brengen.